

Meno uchádzača:

Mgr. et Mgr. Věra Miláčková

Názov dizertačnej práce:

Theological Aspects and Fleeing as a Results of Religious Persecution of Christians from Iraq and Egypt

Oponent:

o. Ján ŠAFIN, prof. ThDr., PhD.

1. Aktuálnosť zvolenej témy

Mgr. et Mgr. Věra Miláčková predložila prácu, ktorá je v súčasnosti nielen zaujímavá ale aj stále aktuálnejšia, a ktorá rieši tému nielen starú i novú zároveň, no neustále prítomnú, ktorá čas od času s väčším dôrazom vystupuje na javisko dejín, dávajúc vedieť o sebe nie práve najpríjemnejším spôsobom. Je to téma perzekúcií, prenasledovaní ktorá je predovšetkým v súčasnej dobe prehodnocovania hodnotového systému aktuálnejšia a aktuálnejšia. A to predovšetkým v krajinách na Blízkom a Strednom Východe, konkrétne v Iraku a Egypte. Teda v krajinách, ktoré sú dnes prevažne moslimské, no napriek tomu sa tam zachovali starobylé kresťanské komunity. Tie boli počas dlhých stáročí dokonca viac ako tisícročia systematicky likvidované, vystavené silnému tlaku a obmedzovaný vo svojich aktivitách prakticky na minimum. Nie je to však nič nové pod slnkom. Koniec-koncov už samotný monoteizmus, ako hovoril Erik Peterson, predstavoval v starom svete politický problém. Cirkvi bola výzvou pre ríšu, a ríša bola kameňom úrazu pre Cirkev. To bol jeden z podstatných dôvodov perzekuovania kresťanov na konci antiky, a to ako vo vnútri Rímskej ríše, tak aj za jej hranicami, za ktorými už okolo roku 226 bolo viac než 20 biskupstiev, roztrúsených neďaleko rieky Tigris. Na prelome 3. a 4. storočia prestúpil na kresťanstvo arménsky kráľ Tiridates III. a jeho poddaní ho nasledovali. Tak sa Arménsko stalo prvým kresťanským štátom. Avšak skôr než sa tak stalo, prešli tamojší kresťania dlhú, strastiplnú cestu utrpenia, ktorá bola poznamenaná jedenástimi veľkými prenasledovaniami, prerušenými až vydaním milánskeho ediktu roku 313 sv. Konštantínom Veľkým a Liciniom. No zďaleka neprerušenými úplne a nie všade.

Milánskym ediktom sa relatívne skončilo perzekuovanie kresťanov, ktoré trvalo takmer celé prvé tri storočia. Relatívne preto, lebo prenasledovanie nikdy neustalo. Ešte Origenes v prvej polovici 3. st. hovoril o tom, že krv mučeníkov je semenom kresťanstva. A stačí si spomenúť na perzekuovanie kresťanov po smrti cisára Konštantína, ale predovšetkým počas vlády perzského šacha Šapúra III. v druhej polovici 4. st. Od smrti prvého martyra diakona Štefana, tohto nového Ábela, či dokonca od smrti betlehemských neviniatok, trvá až dodnes.

Už prví kresťania, ktorí boli takmer výlučne obrátení Židia, zažili viac než len útlak zo stany svojich súkmeňovcov i rímskych úradov. Rímski vládcovia Palestíny, nevmiešavajúc sa do religióznych záležitostí Hebrejov, predsa len trochu brzdili ich religiózny fanatizmus, a samotní Židia nemali právo

vyháňať rozsudok smrti. „No rímski cisári, vládnucci po smrti Tibéria (r. 37), Gaius Caligula a Claudius, boli natoľko blahosklonný k Herodesovi Agrippovi, vnukovi Herodesa Veľkého, že pod jeho vládu spojili takmer celú Palestínu a prisvojili mu titul kráľa. Teraz skupina židovských horlivcov mohla začať s dôkladnejšími perzekúciami. V r. 43 alebo 44, Herodes Agrippa, starajúci sa o národné záujmy Židov a túžiaci byť medzi nimi populárnym, vyvolal prenasledovanie kresťanov. Sv. apoštol Jakub Zebedeov, brat Jána Teológa, bol obeťou tejto perzekúcie.“ Je to jediná zaznamenaná smrť apoštola na stránkach Nového Zákona.

No už čoskoro sa perzekúcie presunú do oveľa širšieho pohanského sveta. Za cisára Néra sa odohrá čosi, čo ukáže skutočnú tvár pohanstva – krutosť ako z najhoršieho sna. Napriek tomu, že Rím bol centrom ríše v ktorej malo dominovať právo a tolerancia či už voči podrobeným národom alebo novým náboženstvám, Néro – a nielen on – na to nedbal. Výbuch zlosti prehlušil všetko ostatné. Vnútorne rozpory a aj vonkajšie odlišnosti medzi kresťanstvom a rímskymi reliģiami boli tak relevantné, že sa nič iné ani čakať nedalo. No Rímska ríša bola eminentným útvarom práva, kde sa nesmeli diať bezprávie a nezákonnosť voči žiadnemu občanovi. A predsa i pri týchto zásadách vzbĺklo v Ríme snáď najkrvavejšie predstavenie v dovtedajších dejinách impéria. Nie všetci Rimania s podobným postupom súhlasili. Mnohí učenci, vychovaní tým najlepším, čo grécko-rímska vzdelanosť mohla poskytnúť, zreteľne videli nespravodlivosť podobného postupu. Preto v budúcnosti bolo potrebné vyvarovať sa niečoho podobného. Snáď aj to bol dôvod, prečo sa Plínius Mladší o viac než štyridsať rokov neskôr obrátil s otázkou k cisárovi ako si počínať pri jednaní s kresťanmi, ktorých bolo dosť veľa na to, aby ich obeť nemohol nepovažovať za skutočnú hekatombu. Týmto krokom bol učený prvý impulz k zaujatiu oficiálneho postoja rímskej vlády a rímskeho práva, ktoré bez seba nemali existovať, ku kresťanstvu. To je len na úvod k práci, aby sme zdôraznili jej aktuálnosť.

2. Štruktúra a obsahová stránka práce

Samotná dizertačná práca sa skladá z množstva kapitol a podkapitol, ktoré chronologicky i logicky sa riadia zmyslom témy, vďaka čomu práca pôsobí ucelene a jasne.

3. Preukázanie teoretických vedomostí k danej téme

Autorka práce preukázala výborne poznanie ňou skúmanej problematiky. V práci nemá prázdne miesta, ale harmonicky prechádzala históriou a predovšetkým súčasnosťou riešenej problematiky. Z práce je jasné, čo je jej podstatným obsahom.

4. Metodologická a metodická stránka práce

Dizertačná práca je po metodologickej stránke zvládnutá veľmi dobre. Ani k obsahu, ani k samotnému textu nemáme nijaké pripomienky.

5. Práca s literatúrou (rozsah, štruktúra, reprezentatívnosť, dodržanie citačnej normy)

Použitá literatúra je veľmi kvalitná, použitá vo viac ako dostatočnom počte a predovšetkým kvalite.

6. Formálna stránka práce

Formálna stránka práce je rovnako dobrá; text je dobre upravený, s dodržaním noriem ako citačných tak aj celkovej formálnej úpravy. Rozsah práce je viac ako dostatočný.

Na záver konštatujeme, že cieľ ktorý si autorka vytýčila sa jej podarilo naplniť a predložená práca nesporne napomôže pri hlbšom poznávaní tejto problematiky. Predložená dizertačná práca bude nesporne obohatením pre tých, ktorí sa pustia do štúdia skúmanej problematiky.

Na základe vyššie uvedeného **vrelo odporúčame** prijať prácu k obhajobe.

V Michalovciach, 25. apríla 2023

Prof. ThDr. Ján ŠAFIN, PhD.